

Tervise
Arengu
Instituut

Sotsiaalne ebavõrdsus vähiennetuses ja ravis

Oskar Nõmm

Epidemioloogia ja biostatistika osakond

Tervise Arengu Instituut

21.05.2025

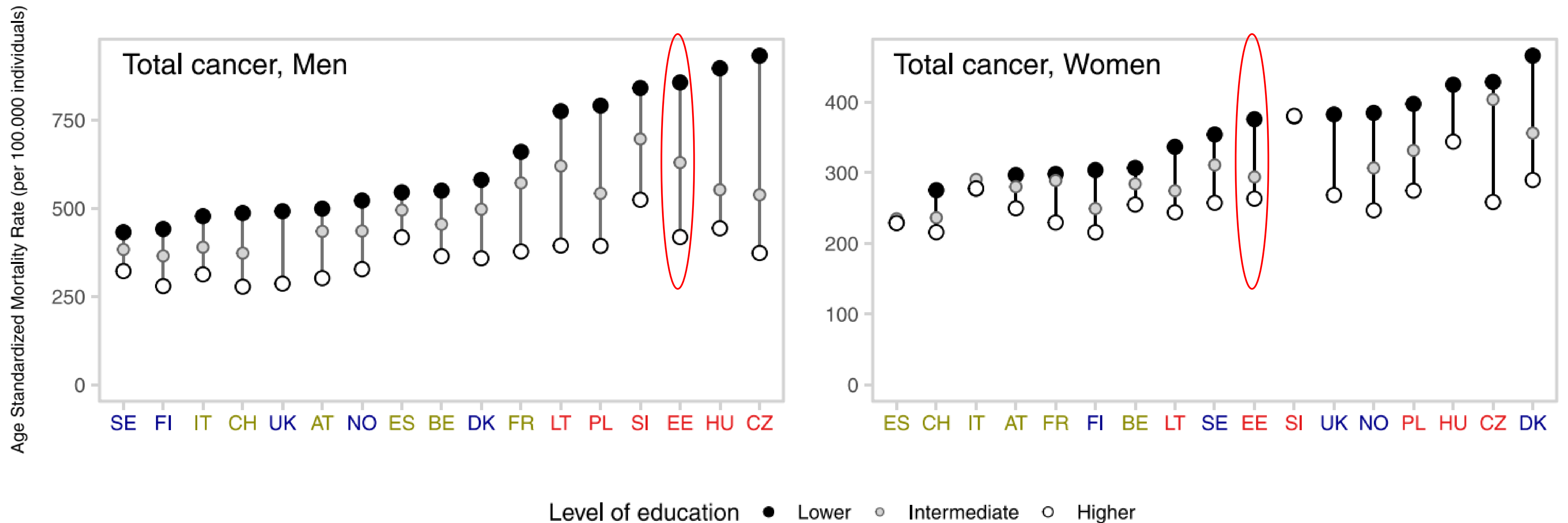
Tervise
Arengu
Instituut

Võrdsuseni tervises jõuame, kui igaühel on võimalik saavutada oma täielik tervise ja heaolu potentsiaal

- Võrdsus tähendab ebaõiglaste, välditavate või parandatavate erinevuste puudumist inimrühmade vahel, sõltumata sellest, kas neid rühmi määratletakse sotsiaalsete, majanduslike, demograafiliste, geograafiliste või muude tunnuste järgi (nt sugu, sooline identiteet, rahvus või puue)

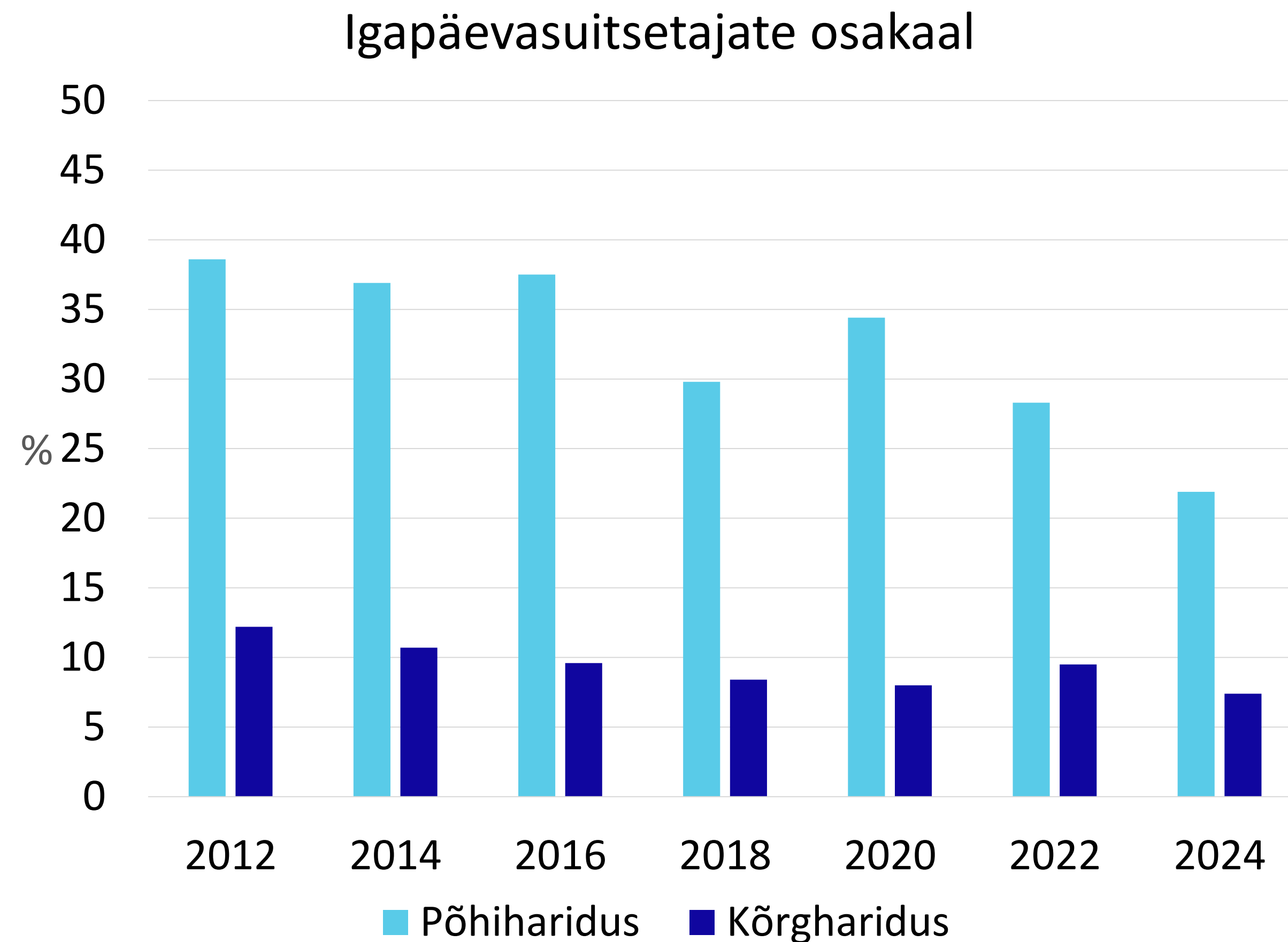

Vähisuremus Euroopas varieerub riikide ja haridustasemete lõikes

Allikas: Vaccarella et al. 2022

Suitsetamise levimus täiskasvanutel väheneb, sotsiaalne ebavõrdsus püsib

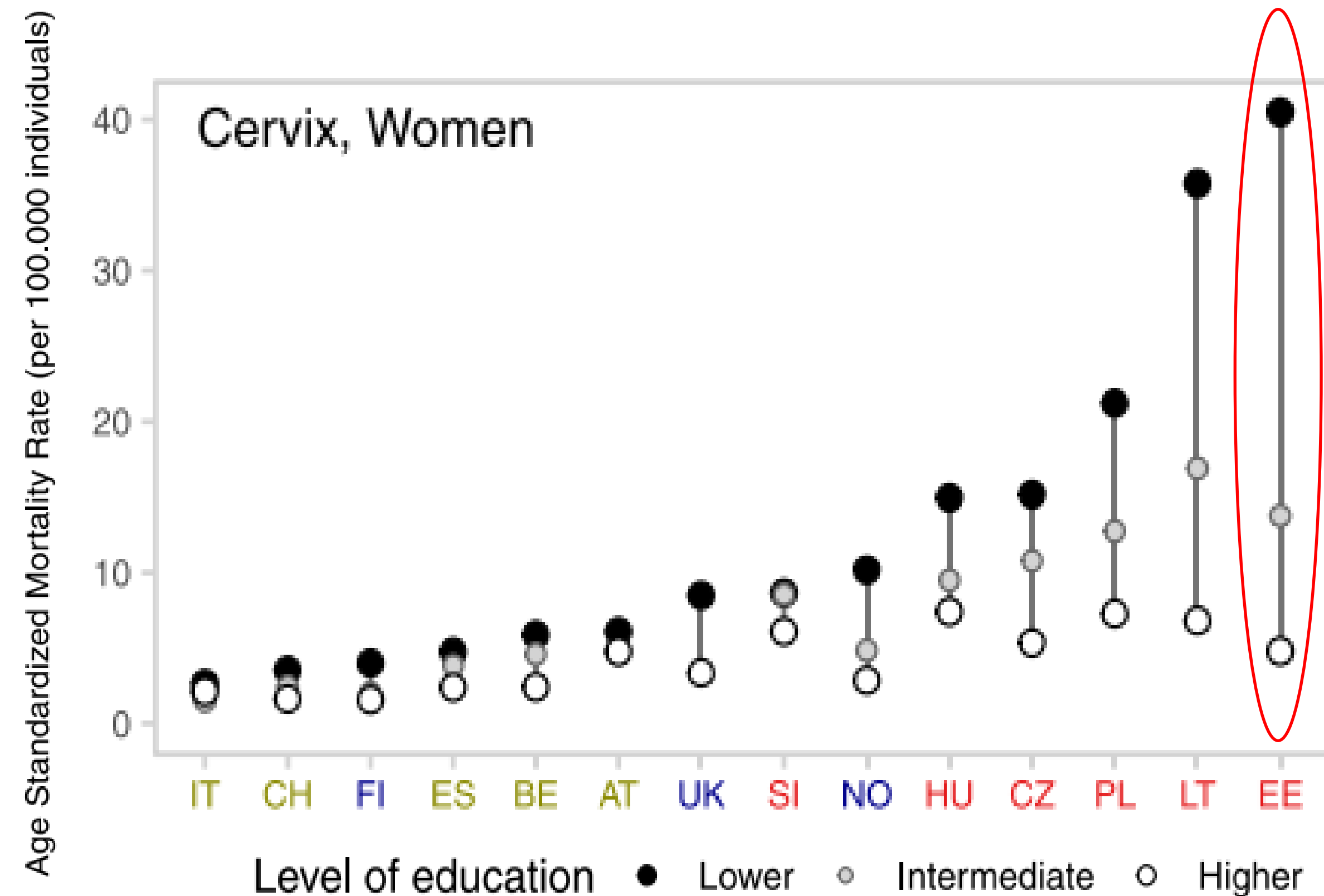

Allikas: TKU

- Vähemalt kord nädalas korraga kuue või enama alkoholiannuse tarvitajate osakaal on meeste hulgas 4 korda suurem võrreldes naistega
- Vabal ajal vähemalt poole tunni vältel 2 või enam korda nädalas tervisespordi harrastajate osakaal on kõrgharitute hulgas umbes 10% võrra suurem võrreldes põhiharidusega inimestega

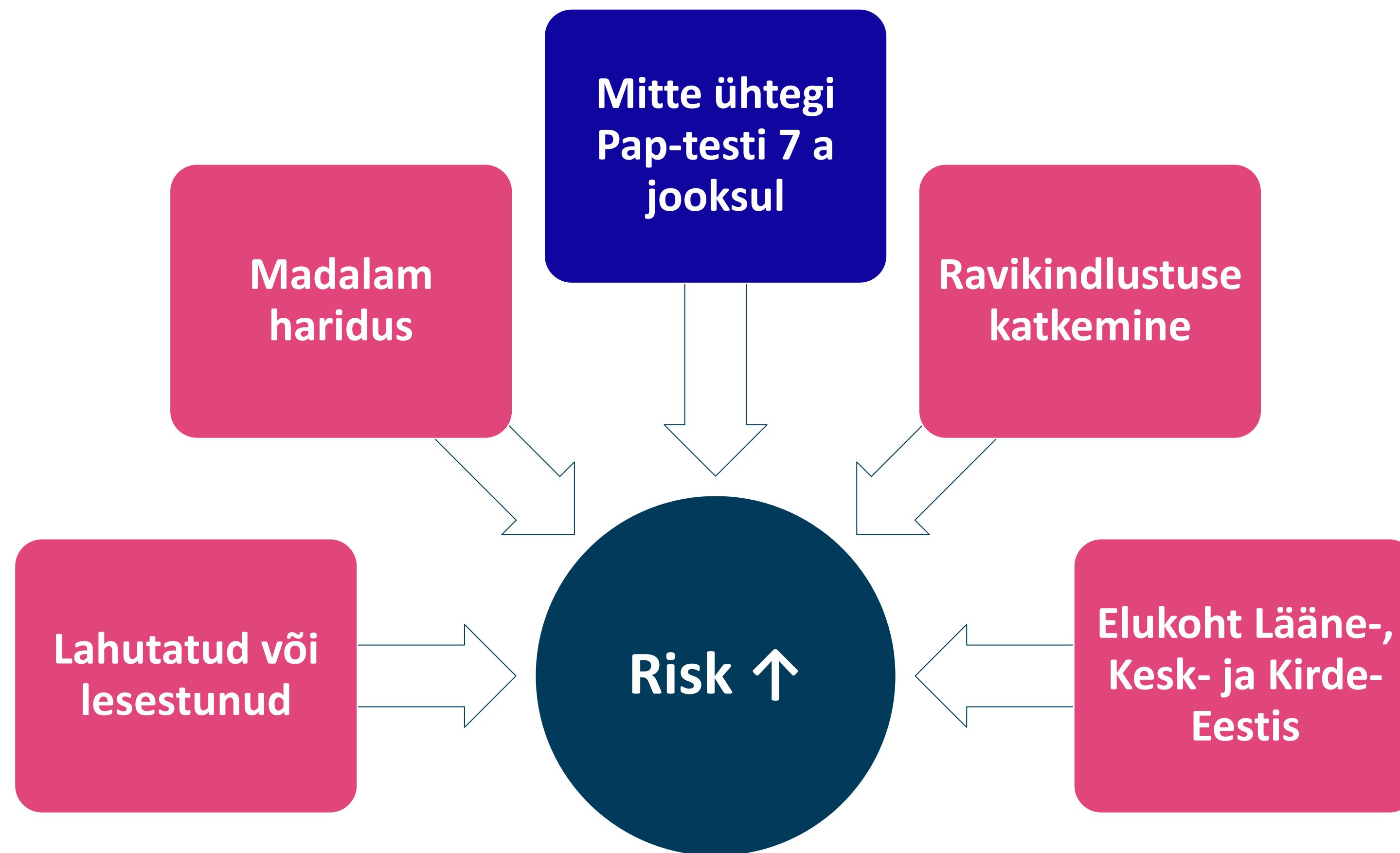
Hariduslik erinevus emakakaelavähi suremuses on Eestis suurem kui mujal Euroopas

- Suur emakakaelavähi suremus Balti ja Ida-Euroopa riikides tuleneb ennekõike madala haridustasemega naiste suremusest
- Balti riikides on kõrgema haridustasemega naiste emakakaelavähi suremus suurem kui Soomes madala haridustasemega naistel

Allikas: Vaccarella et al 2022

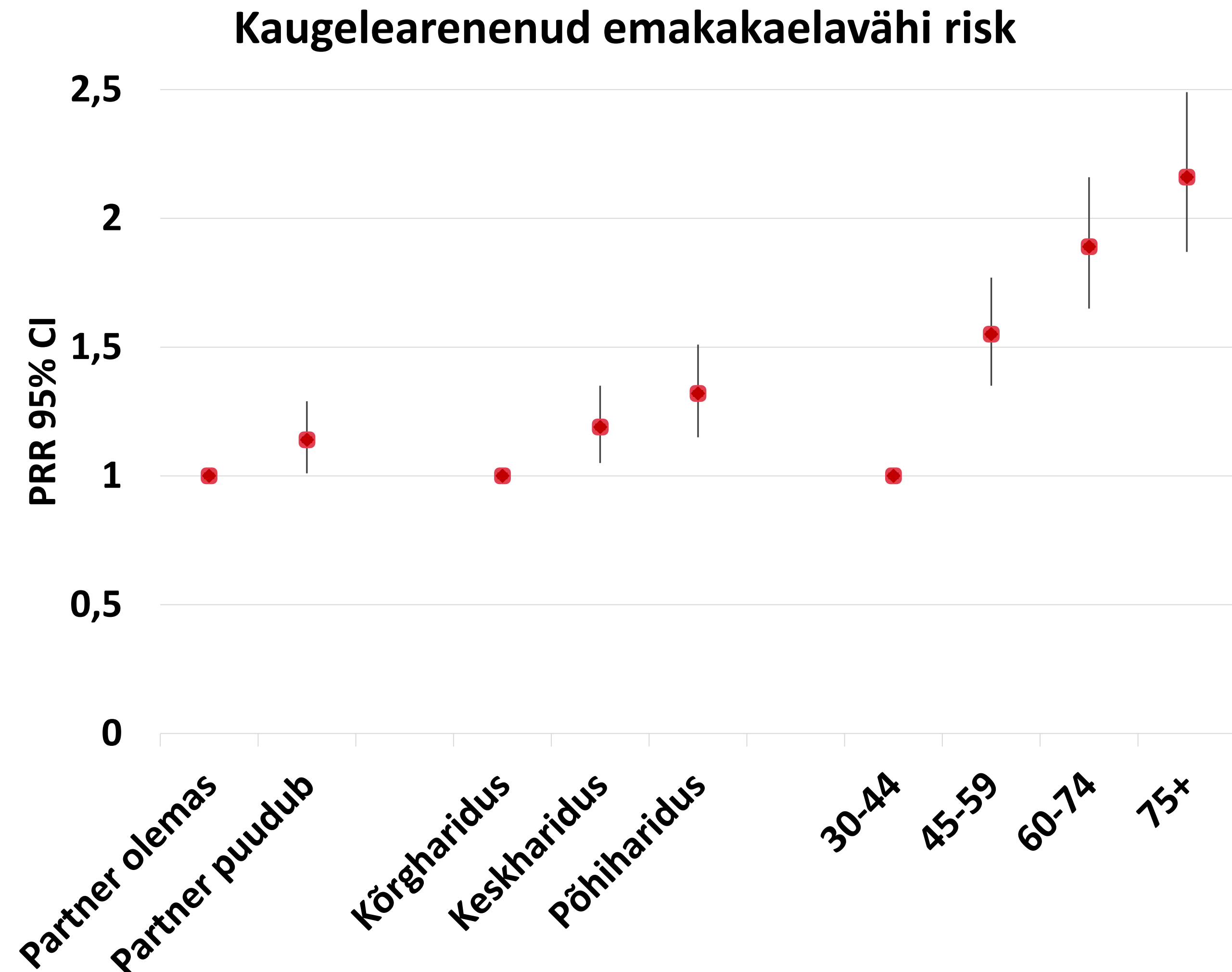
Emakakaelavähi risk on seotud sotsiaalsete tegurite ja söeluuringus mitteosalemisega

Allikas: Nõmm et al 2022

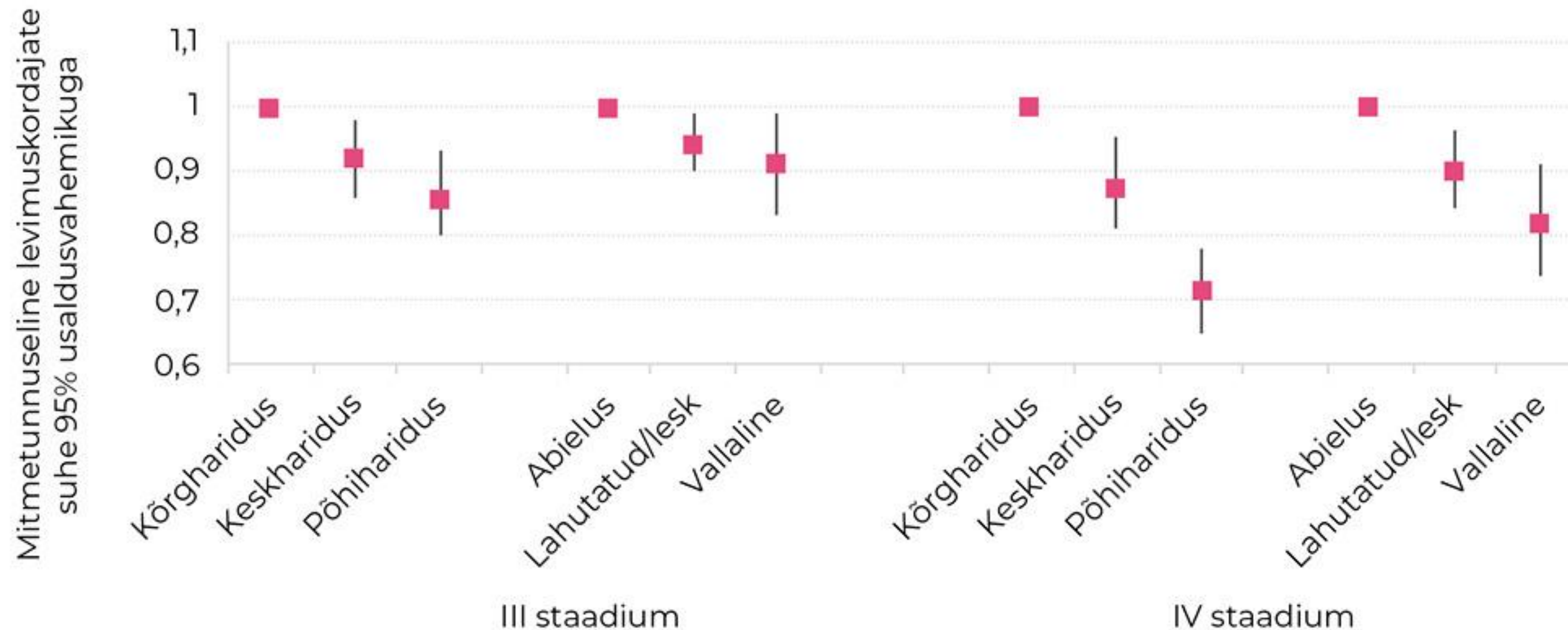
Sotsiaalsed tegurid mõjutavad vähi varast avastamist

- Kaugelearenenud emakakaelavähi risk on suurem naistel, kes on:
 - vanemad
 - madalama haridustasemega
 - ilma partnerita
- Seos puudus:
 - elukoht
 - rahvus
- Samad tegurid mõjutavad sõeluuringus osalust

Allikas: Šavrova et al 2024

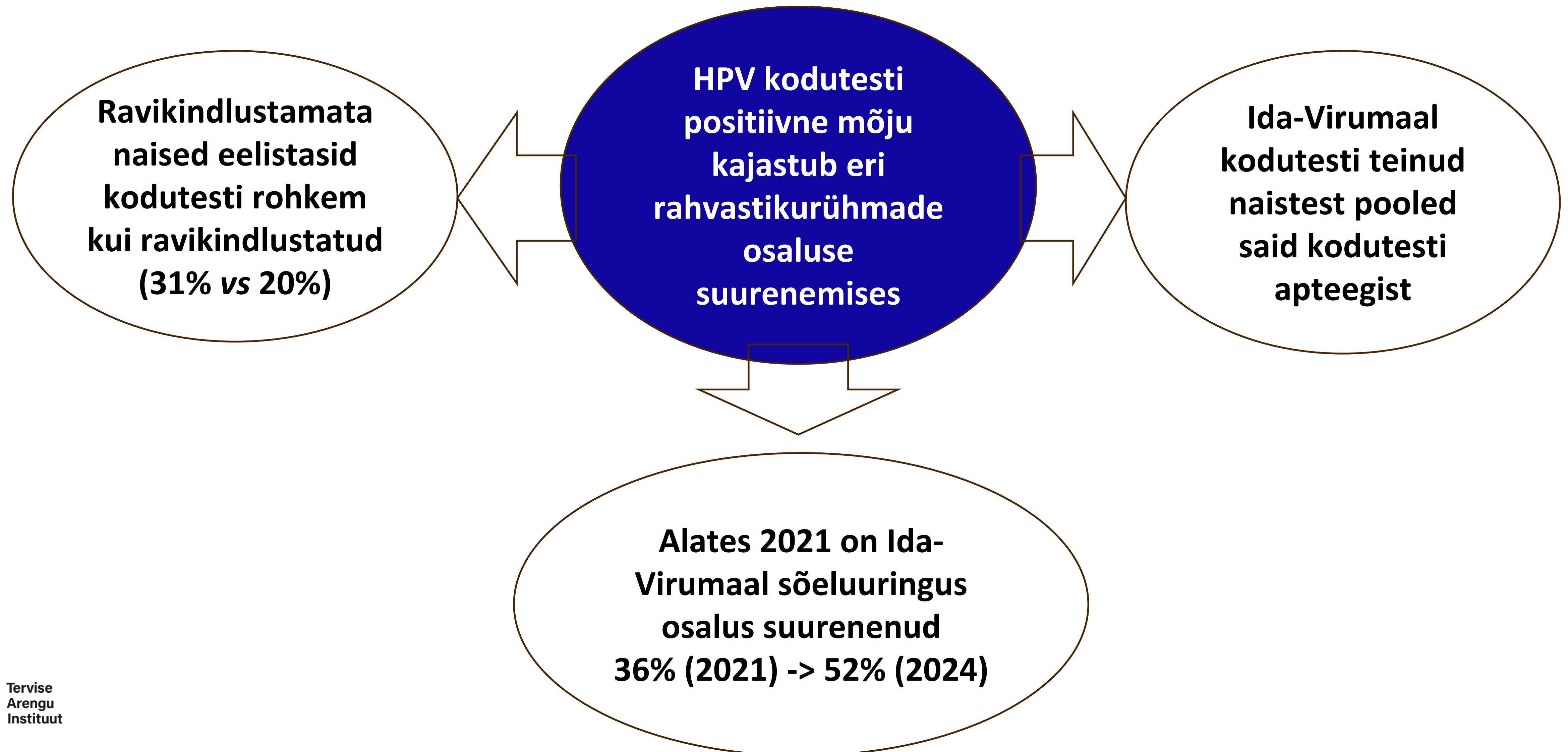
Sotsiaalsed tegurid mõjutavad kopsuvähi korral vähiravi saamist

Allikas: Innos ja Paapsi, 2023

- Sarnased tulemused kiiritusravi saamises rinnavähi korral

HPV kodutest aitab vähendada ebavõrdsust emakakaelavähi sõeluuringu hõlmatuses

Järeldused

- **Madalama haridustasemega** inimestel või **ilma partnerita** inimestel on suurem vähirisk, vähk avastatakse hiljem, nad osalevad vähem sõeluuringutes ja saavad vähem vähiravi
- Ebavõrdsus võib olla tingitud **info vähesusest, väärarusaamadest, majanduslikest** põhjustest või teenuste puudulikust **kättesaadavusest**

Ettepanekud

- Eri rahvastikurühmade vajadustele kohandatud kommunikatsioon ja sekkumised
- Sõeluuringute ja varase avastamise teenuste kättesaadavuse parandamine, eelkõige haavatavatele rühmadele
- Vähitõrje tegevuskavas ette nähtud meetmed psühhosotsiaalse abi pakkumiseks vähipatsientidele ja nende lähedastele

Rahvastiku tervise aastaraamat 2025

Eesti rahvastiku tervis ja selle mõjurid

Fookusteema: vähitõrje

Aastaraamatusse on koondatud andmed erinevatest rahvastiku tervisega seotud näitajatest

1. Rahvastiku tervis, suremus ja haigestumus
2. Tervishoiusüsteem ja -teenused
3. Ennetus ja tervisedendus
4. Tervisekäitumine
5. 2025. aasta fookusteema – vähitõrje

Vaata lisa:

<https://www.tai.ee/et/valjaanded/rahvastiku-tervise-aastaraamat-2025>